Danskernes Historie Online
Danske Slægtsforskeres Bibliotek

Dette værk er downloadet fra Danskernes Historie Online

Danskernes Historie Online er Danmarks største digitaliseringsprojekt af litteratur inden for emner som personalhistorie, lokalhistorie og slægtsforskning. Biblioteket hører under den almennyttige forening Danske Slægtsforskere. Vi bevarer vores fælles kulturarv, digitaliserer den og stiller den til rådighed for alle interesserede.

Støt vores arbejde – Bliv sponsor

Som sponsor i biblioteket opnår du en række fordele. Læs mere om fordele og sponsorat her: https://slaegtsbibliotek.dk/sponsorat

Ophavsret

Biblioteket indeholder værker både med og uden ophavsret. For værker, som er omfattet af ophavsret, må PDF-filen kun benyttes til personligt brug.

Links

Slægtsforskernes Bibliotek: https://slaegtsbibliotek.dk
Danske Slægtsforskere: https://slaegt.dk

Kall, Rolf :
Hærens dansk.
København 1925.

HÆRENS DANSK

AF

OBERST ROLF KALL

KØBENHAVN
HEYDES BOGTRYKKERI
1925

7 - 6 - 26.

Höjtærede Hr. Professor!

Hermed har jeg den Ære at sende Dem „Harems Dansk" – dets ældre Broder „Dansk Maalvarm" har jeg desværre ikke, men det kan faas i Boghandelen (Chr. Erichsen's Forlag) for en ringe Sum, der tilfalder Samf. „Modersmaalet."

Venlig Hilsen!

Deres ærbødige

Rolf Kall.

„Harems Dansk" kan saalænge Oplag endnu haves, faas hos Korpsofficiant R. Rasmussen, Off. Skolen, Frederiksberg Slot (v. 1 Kr.)

Theori og Praxis maa følges ad!
Det er:
Tanke og Tag maa i Lag!

„Ligesom Skovens Træer skifter Blade hvert Aar, der udrinder, døer ogsaa Ordenes gamle Æt og ny blomstrer frem .....", siger *Horats* i Ars poetica ɔ: Livets Omdrift gælder ogsaa Sproget.

Desværre er de fleste nye Sprogblomster hertillands udanske, fordi vi ser ned paa vort eget, og Tilfældet hjalp at stoppe Kilderne Dansk randt i, og blandede det saa sælsomt med plattysk, at Udlændinge ikke uden Grund regner Dansk for plattysk Landsmaal. Hvis man tror, at denne Brist paa Evne eller Vilje til at hævde vort eget, ikke har skadet os, tager man fejl: den hjalp Hælvten af Sønderjylland til at blive tysktalende.

Skønt det er farligt at gribe i Tidens rullende Hjul, fremdrager jeg *Hærens* Sprog i Haab om at vække En og andens Eftertanke. De, der ønsker et videre Syn, kan læse min lille Bog *„Dansk Maalværn"*, som Samfundet „Modersmaalet" udgav i 1923, og som kun rører Hærens Sprog i Forbigaaende.

Da jeg som ung Premierløjtnant læste med Folkene, slog det mig, at jeg talte et andet Sprog end de; men, naar man er ung, sværger man til, hvad skrevet staar, — altsaa indterpede jeg samvittighedsfuldt alle de underlige Remser, Lærebog for menige dengang bugnede af: „Ubetinget, nøjagtig og villig Lydighed..." (det tog Tid at vænne nogle af med at sige: Ubetinget,

nøjagtig Villig- og Lydighed ...); „det første Ryt-teren gør, naar han om Morgenen kommer i Stalden, er..." o. s. v.

Der var en Bornholmer, en dejlig Mand. Han sagde det, der fandtes øverst i Sadel- og Ridehestens venstre Taske: „Mandens Mundforraad, Ske og Snapseflaske" — med saa overjordisk et Udtryk, at man maatte spørge: „*Hvad* findes der?" — „Mandemuhnforraadsgæhaasnabsflasge". — „Forstaar De det, Bornholmer?" — „Naj". — „Mandens Mundforraad er Deres Frokost, Skeen spiser De med..... Forstaar De det nu"? — „Naj". — Han forstod det aldrig, og — nu giver jeg *ham* Ret: Hvad er „Mandens Mundforraad" ikke for et kejtet Udtryk!

Da jeg for Alvor gik i Lag med Krigskunst, harmedes jeg over, at skruede Fremmedord gjorde soleklare Ting taagede. *Det* sammen med Visheden om, hvor fast et Tag man faar i Folkene ved at tale *jævnt Dansk*, gjorde mig til Sprogrenser eller, som nogle nu siger, Maalværge, og jeg gjorde snart saa rivende Fremskridt, at én af mine Venner paastod, jeg ikke længer kunde skrive Dansk. Det ene Ord tog det andet, og det endte med, at jeg skrev noget, som nedenstaaende Smaastykker er Dele af; de gaar noget videre end almindeligt militærvidenskabeligt Dansk, *men i samme Retning* og er hverken mer eller mindre klare end det.

„Efterat Operationssektionens Bureau var installeret og etableret, refererede den fungerende Stabschef den momentane Situation:

„Vi har Initiativet, og, selvom Krisen ikke evident har paralyseret Fjenden, er hans Aktion kompromitteret, da vi opererer perpendikulært paa hans Retrætelinie. Hans Deroute gør det prekært at temporisere; han faar Respit til at doublere en Etape bagud, restituere sit Gros, ralliere sine intakte Reserver og instra-

dere isolerede Detachementer, retablere Kommunikationerne, supplere sin Proviant og komplettere sin Ammunition. — Resumé! Chancerne motiverer hverken defensive Tendenser eller Diversioner, men en energisk Offensiv, eventuelt i to Repriser, for at hidføre en definitiv Katastrofe, selvom Terrainets Configuration kunde være gunstigere."

„Kavalleriet eklærerer med Infanteridetachemneter som Soutien i hver Sektor; Baseringen og Etapelinierne er organiserede; kvantitativt og kvalitativt absolut tilstrækkeligt Transportmateriel er dirigeret til Jernbanetêteetapestationen, men — Operationszonen mangler Transversalforbindelser og Operationslinierne divergerer, saa at Marcheechiquierets Dimensioner modificeres successivt. Forcerer Avantgarden Marchen, kan lokalrelativ Overlegenhed i en Renkontrefægtning vel kulbutere Fjenden og Engagementet resultere i, at et dominerende Plateau okkuperes, men dette ligger ikke à cheval Defiléerne, Têterne deboucherer fra, Groset savner Manøvrezone og defileres ikke imod Observatører, og Ecoulementstiden er vanskelig at jugere. Detacherer Avantgarden for at maskere Groset, kolliderer den deborderende Echelon med Groset, selvom den avancerer i masseret Formation."

Hvis jeg havde publiceret denne Studie, havde jeg sandsynligvis vundet Ry som Stilist, men — man kan sige det samme med jævne danske Ord, og det er bedre, fordi det vænner En selv og Læserne til at tænke klarere og tale ligefremmere og lærde Ord i Virkeligheden tynger de fleste Hjærner.

I sin Tid troede jeg ikke, man kunde svælge mer i udanske Ord. Nu tvivler jeg sandt at sige: Stykket drejede sig om højere Krigskunst, der til Nød kan hylles i en majestætisk Kaabe, men nu læses tilsvarende om ligefremme Ting.

Jeg sigter ikke til, at man „stabiliserer" Rekylge-

værer (nogle vil endog indføre Navnet S-Rekylgeværer) og „placerer" Batterier i Stedet for „*stiller*" Batterier, eller siger: „orienteret i Situationen" i Stedet for „*inde i Sagerne*". „numerisk Overlegenhed" i Stedet for „*Overtal*", „Situationen er farlig" i Stedet for „*der er Fare*" — heller ikke til, at en Forfatter føjer „(couloirs)" til „Gange", for at Læseren endelig ikke skal være i Tvivl om, hvad „Gange" er, eller at Folk uden videre bruger „koncentrere" for „*samle*", skønt „koncentrere" forudsætter et Centrum, som sjælden eller aldrig findes, eller „Vindmølle" i Stedet for „*Vejrmølle*", „Vejkors" eller „Vejkryds" for „*Korsvej*", som det hedder paa godt gammelt Dansk.*) *Det* er Smaating.

Hvad jeg har for Øje, kan nogle Ord om moderne Infiltrationstaktik vise:

„Operationens 1' Fase: Vi konstaterer Fjendens konkrete Modstandszone ved at præcisere den varierende aktive Kontakt gennem lokale Aktioner.

2' Fase: Vi monterer Offensiven moralsk og materielt for at neutralisere Modstandspunktet ɔ: etablerer vor Front og disponerer over (echelonnerer) Artilleriet til effektiv Koncentrationsskydning og Ratissage: Improvisationer influerede paa Kontinuationen, der er Funktion af Restriktioner i Infanterichefernes Dispositionsret.

3' Fase: Engagementsangrebet sættes med kontinuerlig Front, enkadreret an imod Direktionspunktet, avancerer automatisk eller efter Chefernes personlige Temperament, til det stabiliserer sig eller desorganiseres — en prekær Situation, hvis Fægtningens Intensitet gør Divisionens Moral problematisk; dog — Formationerne rekonstrueres resolut paa Basis af Dispositioner fra Maroc og brutal Ildkoncentration; Elemen-

*) Et »Vejkors« er et Kors ved en Vej. Man kan lige saa godt bruge »Stenbro« for »Brosten« og »Straahalm« for »Halmstraa« som »Vejkors« for »Korsvej«.

terne placeres, depasseres og permuteres successivt, — manøvrerer, infiltreres, raterer og demobiliseres definitivt, men intakte Reserver konsoliderer det okkuperede Terrain."

Sligt taales; nogle siger endog: „Vel brølet, Løve!", ligesom de t. E. finder Vendingen: „En Officer, der strax expederes i denne specielle Mission, distancerer Patrouillen paa Chausséen under sin første Galopreprise" — flot og glider let hen over Udtryk som „Fodfolkskanonen kan bæres, hvor *Hjulpassage er umulig*" ɔ: den ikke kan køre. Det mer end taales: Man snibbes for „underlige" danske Ord, som staar i Ordbøgerne, men alle og enhver kan frit bruge fremmede, som ikke staar der, og sjælden eller aldrig spørger man: *Er det nødvendigt eller godt at bruge Fremmedord? Kom vi ikke videre ved at tale jævnt Dansk?*

Skulde nogen indvende, at ingen bruger saa overvældende en Flom af Fremmedord som ovenstaaende Stykker, har han Ret. Kærnen i Sagen er heller ikke nogle Fremmedord fler eller færre; nej, den er, *at* kun saare faa Befalingsmænd taler og skriver jævnt Dansk, fordi de fra Ungdommen af vænnes til at tale akavet, saa at de har ondt ved at finde almindelige danske Ord, og *at* de, der bringer Nyt fra Udlandet, ikke kan eller giver sig Tid til at finde slaaende danske Ord, naar de oversætter.

Oversættelser! Hvis man oversatte: He went up the staircase: „Han vendte op og ned paa Stærekassen" — He sat reading Zolas „Le Rêve": „Han sad ridende paa Zolas Ræv" — undrede En og anden sig vel, men — stort bedre er gammeldags Oversættelser som Gewehr-Gevær, Seitgewehr-Sidegevær og Gallomaners almenyndede Oversættelser ikke altid.

Paa Fransk haves to Ord: „le moral", Stemning, Mod og „la morale", Sædelighed, Moral; Gallomaner-

ne oversætter gladelig „démoraliser" demoralisere" i Stedet for „gøre modløs", som om Fjendens Ild gør Folk usædelige, eller en Granatkardæsk virker som et Skriftsted, et Par Lag som Luthers lille Katekismus paa eget Fodfolk („Venner"). Lig alt ondt virker den gale Oversættelse af „démoraliser" videre, saa at: „Skyttens Moral har Indflydelse paa Virkningen", hvilket strengt taget vil sige, at en Mand, som har uægte Børn, alt andet lige, rammer mindre sikkert end en Familiefader.

„Nærmemarche", hvilket Ord! — Naar „coup d'estoc" ikke oversættes ved „Stødeslag", men ved „Stød", hvorfor saa ikke sige „(et) *Nærm*" for „marche d'approche"?

Sløvsindet oversættes t. E. „Die Høhen von St. Privat" ved „Højderne ved St. Pr.", skønt „Højde" slet ikke (be)tyder *„Bjærg"* eller *„Bakke"* paa godt Dansk og „et Bjærg" ikke er saa højt, som mange tror, — Jeppe boede jo paa et Bjærg, og vi har „bjærg" i mange Stednavne.

I min franske Læsebog stod:

Il portait l'habit d'un contrebandier. Da en Dreng oversatte det: Han bar en Smuglers Dragt — spurgte Professor *Larpent:* „Hvis Klæder tror Du egentlig, han gik med?" — „Med sine egne" — „Naa, lad os saa sige: *han var klædt som en Smugler*".

Ligervis: Je m'appelle Dietrich Hornstein — Jeg kalder mig Dietrich Hornstein. — „Hvorfor tror Du, han kaldte sig Dietr. H.?" — Fordi han hed det". — „Lad os saa sige: Jeg hedder Dietr. H.".

Et tredje Sted: Le premier qui passera ce brasier est un homme mort —: „den første, som vil passere dette Ildbækken, er en død Mand", er daarligt Dansk; det hedder: „den første, som gaar udenom Bækkenet her, er dødsens". — Hvis Folk, der skal eller vil oversætte, huskede slige Vink, som de alle vel engang har

faaet, slap vi for meget, og mærkeligt nok fandt man snart, at Dansk er vidunderlig smidigt, kærne- og klangfuldt.

At man sjælden bliver det vár, skyldes bl. a., at Folk er tankeløse eller udtværer deres Tanker. Man hører t. E. tale om „Sænkning", hvor enhver kan se, at vedkommende *Lavning* er Opfyldning, tilgroet Sø, Mose eller lign. — om „Bakkepartier og Mosepartier" i Stedet for om *Bakker* og *Moser* — om „Indsigt i Terrainet" i Stedet for om „Overblik" — og om „Plantager", hvor det er *selvgroet Egekrat*. Man siger: „Fjenden kan indse os, Terrainet er indset", i Stedet for: *Fjenden kan se os, Stedet er* (over)*set* — og føjer „i Terrainet" til at gaa, køre og alle mulige andre Udsagnsord, som om nogen kunde tænke sig, at man gik, kørte osv. under Jorden eller i Luften. Selv naar Befalingsmænd vil give deres Folk „Energi og Elan", kan de finde paa at sige: „Søg frem i det kuperede Terrain" i Stedet for: *„Søg skjult frem"* eller: *„Søg frem, hvor der er Skjul"*. Man siger at „markere" Fløjkanonens Plads i Stedet for at „mærke" den og „den Trægruppe derhenne" i Stedet for *„Træerne der"* (markere" og „Gruppe" har Franskmændene tilmed laant fra gottonsk-nordisk: hint er dannet af „mark" — Mærke, dette svarer til dansk „Krop").

Jeg drister mig til at spørge: *Er det godt — er det nødvendigt at bruge Fremmedord?*

Jeg kan ikke faa i mit Hoved, hvorfor man ikke kan tale Dansk: Tjenstlig hedder det saaledes „at forrette Tjeneste", skønt vi har det danske „at *gøre* Tjeneste" og forrette er plattysk „verrichten". Man „afkoger", „fortærer Reserveportioner", „tilbereder Naturalforplejning, Middagsportionen eller Middagsbespisningen", skønt man hertillands ellers „koger", „laver Mad" og „spiser" og „Bespisning", bortset fra

Soldater, vel kun bruges om fattige, Forbrydere og Ladegaardslemmer.

Tjenstlig hedder det: „N. N. er for indeværende Maaned forplejet med ...Kr. ...Øre" — ikke: „N. N. fik i (for) denne Maaned ...Kr. ...Øre". — Regnskaberne taler om *„urefunderet Tilgodehavende"*, skønt et Tilgodehavende er urefunderet, eller ogsaa haves intet til gode. — Man siger „Sprænghøjde" og „Sprængvidde" i Stedet for *„Spring*højde" og *„Spring*vidde", skønt det hedder: „Granatkardæsken springer", *ikke* „sprænges". Man indvier Folk i Skydning ved illustreret Nomografi, Nomogrammer, Radianttavler, Parametre, geometriske og logarithmiske Anamorfoser, dualistiske Transformationer o. l. — Man „etablerer Raabe- (Telefon-, Flag-)forbindelse til Batteriet" i Stedet for at *„raabe, slaa Traad, vinke til B."*. Man tilstræber „enkadrerende Serier" i Stedet for *„Skudrækker for og bag"*. — Man taler om „Mandskabets Maade at gerere sig paa" i Stedet for om *„Folkenes Adfærd* eller *Fore"*. Man taler om „indirekte Sigte", skønt „Sigte" kommer af „at se paa" og Maalet ikke ses (sig: „Hjælperetning!").

En Synder *idømmes* (ikendes) ikke, men „anses med" Fængsel. Vovede jeg at bruge et dansk Ord tilsvarende, vilde man strax indvende: „Jamen, saa er han jo en anset Mand".

Jeg spurgte engang en Generalstabsofficer, hvad at *„ud*bage" Brød er (Generalkommandobefaling 14/1912). Han mente, det var et „brødteknisk" (!) Udtryk for „at bage", men vidste det ikke. — I Sommer spurgte jeg en Officiant, hvad han havde for: — „Jeg afsender en Depeche". „Véd De, hvad en Depeche er?" spurgte jeg en af hans Hjælpere. „Jah, det er en Melding". Uheldigvis var Depechen en Befaling.

Jeg kan ikke faa i mit Hoved, hvorfor man taler

Volapyk til Folkene, naar man vil have dem til at gengive Meldinger *med deres egne Ord.*

Jeg kan ikke faa i mit Hoved, hvorfor danske Officerer, der hævder vor Ære ved Udlandets Ridestævner, ikke kan give deres Heste danske Navne — vi har vidunderskønne Navne, — og det skærer mig i Hjertet, naar Nummerpladerne i Hærens Stalde ikke lyser i rødt og hvidt, men er sort-hvide og enkelte danske Navne drukner mellem de mærkeligste og gyseligste fremmede Hestenavne.

„Skrevne Sager" (skriftlige Udfærdigelser!) vrimler af skruede og lange Vendinger, fordi man stadig renskriver gamle Udkast i Stedet for engang at bryde overtvært og omskrive dem.

Jeg kan ikke faa i mit Hoved, hvorfor Hæren, der skal værge, hvad dansk er, skal udbrede afskyelige tyske Ord som „anmode", „træde an og af" og „underbringe" (man „underbringer" endog i Bivuak!) eller vænne Folk til slet Sprog som: „at indeholde et Afdrag i Lønningen" i Stedet for *„tage noget af Lønningen"*.

„Anmode" er de fleste Landboer saa fremmed, at man Gang efter Gang hører Vendinger som: „Jeg anmoder Hr. Premierløjtnanten om, at mine Benklæder er itu".

„Træd an!" kunde hedde *„Kom her!"*, „Træd af!" *„Gaa bort!"* (Dagen efter var *„komme hen"* og *„gaa bort"* gængse for „træde an" og „træde af"). „Træde af paa Naturens Vegne" kunde kaldes *„gaa afsides").* Tilsvarende kunde„March!" blive*„Gaa!"*,„Holdt!"*„Staa!"* (jfr. den romerske Høvedsmands Ord: „Naar jeg siger: „Gaa", saa gaar han, og „Staa", saa staar han"), „Honnør!" *„Hils!"* — „Præsenter Gevær!" kunde blive: *„Vaaben frem!"*.

At mange Fremmedord er verdensgængse (internationale), er en overfladisk Paastand. Allerede hinsides Sundet hedder saaledes „Division", som dog er et

af de gængseste Ord, „Arméfördeling" — en „division" er en Artilleriafdeling.

At Fremmedord er „Bærere af en Tradition", har vi ingen Grund til at tale højt om; de minder om hvervede Tyskere og Hæren som Folkets Modsætning.

Nogle *er* rammende eller, om man vil, korte og klare; men ikke faa har glidende Tyd, saa at de, der læser eller hører dem, lægger andet i dem end den, der brugte dem.

Derfor: Lad de rammende og korte, som letter vort Arbejde, blive, indtil vi finder eller vænner os til danske, men ellers: *Bort med Fremmedordene,* — ikke alene de umiskendelig fremmede, men ogsaa og især *alle plattyske Skiftninger!*

Hvad jeg vil sætte i Stedet for Fremmedord?

I mange Tilfælde slet intet, for Fremmedord er ofte kun Fyldekalk: (Strategisk) Oversigt over Krigen 1870.

Rekognoscering (i Terrainet) omkring Birkerød.

Afspærre Terrainet mellem Søerne — *spærre mellem Søerne.*

(effektiv) Virkning (vil man endelig have et Tillægsord, kan man sige: *god Virkning)*

lamme Fjenden(-s Initiativ)

forcere Defileet ved Kongebro — *tage Kongebro*

forstærke en Stilling fortifikatorisk ɔ: ved at gøre den stærkere — *styrke en Stilling*

Stedet for Ambulancens Etablering — Ambulancens *Sted*

faa udleveret (som Laan) — faa (til Laans)

udlevere som Laan —udlaane

Hæren var (af) langt bedre (Beskaffenhed).

I andre Tilfælde vilde jeg oversætte.

Mange Fremmedord er unægtelig vanskelige, og desværre er det gerne dem, vi Maalværger maa bryde Hovedet med, naar man paa Stedet vil vise vor Afmagt:

„Der kan Du se!" — men saa godt som alle kan oversættes, dersom man vil være lige saa overbærende som overfor Fremmedord og gængse danske Ord. Som Vidnesbyrd herom tager jeg „præcis" og et af de allervanskeligste filosofiske Ord, „Metafysik". — Maaske indrømmer en uhildet Dommer, at et nylavet Ord, velvillig optaget, kaster lidt Lys, hvor det fremmede er Bælgmørke:

Af latinsk præcido, jeg afskærer fortil, afhugger — kommer præcisus, afhugget, stejl, kort og godt. Siger vi i Stedet for Kl. 7 præcis: „Kl. 7 *slet*" (jfr. Klokkeslet), rammer vi altsaa Tanken paa et Haar, men — det er jo *Dansk.*

I Aristoteles' samlede Værker satte man et Skrift om alt værendes sidste Grund bag hans fysiske Skrifter (meta ta fysika) og gav Indholdet Navnet „Metafysik". Hvis vi husker, at Hovedordet til „nemme" ɔ: tage, forstaa — hedder „Nam" (jfr. Landnamsmand), og at Metafysik drejer sig om Ting, som vel kan have Værd, men udelukker Viden og ikke kan gøres andre videnskabelig forstaaelige, bliver *„Unam"* ɔ: det, der ikke kan nemmes, netop „Metafysik"s Indhold.

Velvillig hørte findes ikke faa danske Ord, man trækker paa Smilebaandet ad i Dag, gode i Morgen. Da jeg i sin Tid foreslog *„Lurestilling"*, indvendte et vittigt Hoved strax: „Saa siger man, det er en Stilling, hvor man tager sig en Lur". — „Batteriet maa gerne tage sig en Lur, naar der bare er een, som vaager" — dermed var *den* Indvending slaaet til Jorden. Hvor godt Ordet er, ses af, at det næste tyske Feltartillerireglement indførte „Lauerstellung". (Mærkeligt nok indførte det ogsaa „verdeckte" og „offene" Stillinger. Mit, noget ældre, Udkast til Feltartilleriets „Tjeneste i Marken" havde foreslaaet: *aabne og skjulte Stillinger, hildet og uhildet Skydning.* Desværre blev Enden paa Sagen, at man vedtog: aaben og skjult *Skyd-*

ning, der er uklart, fordi et Batteri ogsaa kan skyde aabent fra skjulte Stillinger og omvendt. Vil man have Klarhed, maa man have tvende Ord t. E. aaben og skjult *Stilling*, hildet og uhildet *Skydning)*.

Hvor let nye Ord gaar ind, ses af *„Fæste"*, som jeg lavede for „Hovedorienteringspunkt" el. lg., og *„Skjoldbryn*, som gled ind i 1904 (paa et hængende Haar var det dengang tillige lykkedes at faa det afskyelige „Slutskrue" (Schlussschraube) gjort til *„Lukkeskrue")*.

Derfor tvivler jeg ikke om, at man Dagen efter at *„traade"* og *„bølge"* var paabudte for „telefonere i almindelig Telefon" og „telefonere traadløst", vilde sige: „traad til N. N.", „bølg til Flyveren", som om det altid havde heddet „traade" og "bølge", og — vi havde vundet to korte *danske* Ord („bredkaste" og „rundkaste" er Vrøvl).

Sagen er: Mange har ingen Sprogsans og kender ikke Forskel paa rent Dansk og blakket Dansk. De nærer hverken Uvilje mod Dansk eller Forkærlighed for Fremmedord, men gaar med Strømmen, og hvis Strømmen vender, vender *de* med.

I *atter andre Tilfælde* vil jeg bruge nærliggende danske Ord, der har Farve eller Kraft uden at være store Ord. Det gamle danske *„oppebie"* har saaledes noget higende, virksomt ved sig, mens det plattyske „afvente" let kan opfattes som „at lægge Hænderne i Skødet". Danske Ord er som oftest ogsaa kortere end de fremmede og Skiftingerne, t. E.:

Theori og Praxis — *Tanke og Tag*
Benævnelse — *Navn*
Nomenklatur — *Navnelære*)*
Skillelinie — *Skel*
foraarsage, foranledige — *volde*

*) En Underofficer, der skulde læse »Nomenklatur og Pakning« med Folkene, sagde ikke uvittigt: »Nomenklatur er, hvad der sidder fast, Pakning, hvad der sidder løst.«

beskæftige sig — *sysle*
beskæftige andre — *sysselsætte*
et betydningsfuldt Problem — *en vigtig Ting* (Sag Spørgsmaal)
forberede — *rede*
være beliggende — *ligge*
Skyldighed — *Skalje* (jfr. Vilje)
indisciplineret — *uvorn*
Autodidakt — *selvlærd*
beslutsom — *snarraadig, raadsnar*
Beskyttelse — *Værn*
dirigere — *lede, sende*
Direktionspunkt — *Maal*
Renkontrefægtning — *Mødekamp*
gaa energisk paa — *gaa haardt paa*
intensiv Kamp — *vild, voldsom, haard Kamp*
det offensive Moment — *Glubskhed*
Konkurrencemoment — *Kappestrid*
i en farlig Situation — *i Knibe*
cernere — *omringe, kringsætte*
Terrain — *Land, Egn, Jordsmon, Ovre* (eller norsk: Lænde)
sumpet, dyndet osv. Terrain — *Bløde*
ufremkommeligt Terrain — *Uføre*
gennem Terrainet — over *Markerne, markledes*
Terrainets Overflade — (jysk) *Ovret*
Forterrain — *Forland*
Chaussée — *Landevej*
rekognoscere — *granske, syne*
tegne et okulært Kroki — *tegne Kort paa Øjemaal*
Vindmotor — *Vejrhjul*
(en Egns) Indkvarteringsevne — *Husrum, Husfang*
have Indhvarteringsevne — *kunne huse, rumme*
echelonnere skakbrædtformigt i Dybden — *skaksprede* („skak" rummer her i „Dybden")
Echelon(-kørsel) — *Hold*(-kørsel)

Garnisons-, Bivuakkommandant — (Sted-) *Ældste*
befæste — *fæste*
Bridon — *Mile* (vi siger jo dog nu: *Stang* i Stedet for Kandar)
Schenkel — *Læg*
Ponton — *Brobaad*
Telegraf- og Telefontjeneste — *Fjærntjeneste*
eensædet Flyvemaskine — en *Eensesse* („sesse er ældglt. Dansk — af „sidde")
flersædet Flyvemaskine — *Flersesse*
Eskadrille — *Sværm, Flugt*
Flyveteknik — *Flyvekunst*
Hangar — *Skur*
Piece — *Stykke*
rekylfri Kanon — *Vigerørsskyts*
Stabilisering — bl. a. *Fodfæste*
Manipulation — *Greb*
Ballistisk Vind — *Skydevind*
Perkussionsrør — *Slagrør*
Slutskrue — *Lukkeskrue*
Højderetningsapparat — Sigte- eller Retter*ede*
Slitage — *Slid*
Lækage — *Læk*
cylindrisk — *rund* (naar man kalder Blyanter runde, kan man ogsaa kalde Skarp runde)
indrette en Stilling — *rede* en Stilling (jfr. rede Seng)
Frontalild — *Fremild*
enfilere, flankere — *langskyde, sideskyde*
afgive sin Ild under Iagttagelse af god Økonomi med Ammunitionen — skyde uden *at ødsle* (med Skuddene)
rekvirere Artillerihjælp — *bede om Ild*
bombardere — *dænge*
Avertissement, (avertere) — *Varsel,* (vare)
Rapport (Tjen.reglmt.) — *Tidende*

Besigtigelses-(Vaaben-)kommission — *Syns-(Vaaben-)nævn*
Remontekommission — *Hestenævn*
Kassationskommission — *Vragenævn*
etablere (Ambulance) — *stedfæste*
etablere Raabeforbindelse — *lade raabe*
etablere Traadforbindelse — *slaa Traad*
transportable Patienter — *syge, som kan flyttes*
Rekonvalescentdepot — *Helsehjem*
Hovedpølle — *Skraapude*
Extraforplejning — *Tillægskost*
normal Udrustning — *(vedtaget, fuldt) Udstyr*
Krigsberedskab — *Krigsrede*
Krigskontrabande — *Banvare*

Hvor nær danske Ord end ligger, og hvor nærliggende det end var, at netop Hærens Befalingsmænd ikke stillede sig ligegyldig eller fjendsk overfor dem, møder de desværre ofte Modstand. Naar man siger: „Skytterne filtrer sig ind i Fjendens Stilling", siges strax: „Det hedder indfiltrerer sig". Vedkommende ved ikke, at Franskmændene har laant „filtrer" fra gottonsk-nordisk „filte"*). Naar man siger: „De maa ilde det Svej" — er man en Skrue, men kalder man en Gaard „en Lokalitet" eller siger man: „Diriger eventuelt Repliet til Debouchéet i Lisièren" — er man gæv, selvom man taler til Almue i Kongens Klæder. Man kan bruge Fremmedord galt og ustraffet sige at „debouchere *ind* i en By", men Ve den, der siger: „Modbatteri" i Stedet for „Kontrebatteri".

Folk kan med en vis Ret indvende, at man i Førstningen maatte tænke over Ordene — t. E., naar man siger: „Fodfolket *skrider*" i Stedet for „sætter sig i Bevægelse", „gaa" i Stedet for „at forlade sin Stiling", „*Trangland*" i Stedet for Defiléland (Finland og Nord-

*) Jfr. »markere« og »Gruppe« Side 9. — Nogle Laaneord kendes kun i vrang Form: Bivuak er oprindelig »Beiwache«.

sverrig er t. E. Tranglande), (fynsk) *„vejrnem"* i Stedet for „udsat for Vind og Vejr", (jysk) *„stande"* i Stedet for „istandsætte"; men — er det Skade? Tværtimod! Dansk bliver levende. Nu er det døende, fordi Fremmedord kvæler danske og endnu mer, fordi vi ikke danner nye Ord paa god gammel dansk Maade, men med fremmede Forled og Endelser (an-, be-, for-, -agtig, -eri, -ere, -isere osv.). T. E.: De kender alle de plattyske Skiftinger „Bebyggelse" og „Byggeri" og det er ikke umuligt, at de fleste, hvis de skulde bruge et tredje Ord, snarere fandt paa at bruge „Byggeras" eller „Byggerage" end det gamle danske „et Bygge", der fra jyske Lov gik over i Chr. Vs Danske Lov og endnu lever i Folkemunde. — „-agtig" er en tysk Endelse; den tilsvarende danske (nordiske) er -sk eller -vorn; men hvem tør sige *„drengsk"*,

Jeg skyer hverken at *fremdrage gammelnordiske* eller *gammeldanske Ord, omtyde kendte* eller *lave nye Ord.*

Af *gamle Ord* være nævnt:

Hærblæst for Alarm, Generalmarche
(blæse ud — alarmere)
Hærbud for Mobiliseringsordre
Hærmand for Soldat (Soldaterbog — *Hærmandsbog)*
Hærflok for Troppeafdeling
Fælle for Kammerat
Skudsmaal for Forholdsattest
Hi for Kvarter, Kantonnement (at indkvartere — at hie, at huse)
Aasted for Operationsomraade (Op. kunde ogsaa ligefrem kaldes (Hærens) Omraade) og Garnison
(Aastyrke for Garnison)
Tvege for Vejgaffel
ysk for schneidig
Vase for Faskine

Stav for Palisade
Aal for Cunette (smal dyb Vandrende i en Fæstningsgrav)
Bagers for Brødfabrik („Bageri" er halvtysk)
Nest (Nist) for Proviant (neste, niste for proviantere)

KENDTE ORD I NY TYD:

Stime — Kolonne (*Vejstime* — Marchekolonne)
Hoved, Hale, Sider — Tête, Kø(!), Flanker
Kærne — Gros (Hovedstyrke er saa langt)
Svar — Ripost
syg — reparabel
Dagørke — Dagrelation
Ildfang — Omraade, som et Batteri, en Styrke eller en Stilling kan holde under Ild
mage — sætte i System, bringe i Orden, tilrettelægge.

NYE ORD:

Samhold for Disciplin
Larn, Strang for Reglement, Program, hint af „lære", dette af „strenge" gøre fast (jfr. Barn—bære).
Gransk for Rekognoscering
(et) *Saml* — Meldingssamlingssted
(et *Vejlæg* — Marchetableau
Slæb for Train
(et) *Sporhoved* — Jærnbanetêteetapestation (railhead)
(en) *Sygefremme* for Evakuationsinstitution
(et) *Slip* — en Flyvers Slippemekanisme (jfr. et (en) Greb)
(et) *Slør* — Camouflage (camouflere — sløre)

Artilleriets Fremskridt tvinger til at finde nye Ord. hvis man vil undgaa „regimage" og „tarage" m. fl.. For „regimage" og „udføre Regimageskydning", hvor

selv franske Ordbøger svigter, kunde man bruge de gamle danske „Svarv" og „sverve", der er i Slægt med „hverve", „hvirvle", (be)tød: vende og dreje, skrubbe, file — det er i Virkeligheden det, man gør ved Skyderesultaterne; men „regimage" har jo det Fortrin at være udansk. — Da Nomos er „*Lov*" og gl. dansk „syne" bl. a. er at vise, kunde et Nomogram kaldes en *Lovsyne*. Geometrisk Anamorfose er *Udretning*, dualistisk Transformation (af en Linie til et Punkt og omvendt) noget i Retning af at „*endevende*".

Da skydende Artilleri tit røbes af Jordens Udseende under Mundingerne („Mündungsfeuerfleck"), var det ønskeligt at finde et kort Ord herfor. Man kunde sige: *Jordslet* (jfr. Klokkeslet, Høslet, Udslet).

Vi trænger ogsaa til et kort Navn for caterpillar, Kaalormsaffutage o. l.. Hvorfor ikke bruge (jysk) *Aame* eller *Omme* (hos Moth: en Slange, som baade kan krybe forlæns og baglæns)?

Tidens højlydte Krav om god Forbindelse gør korte Ord ønskelige paa dette Omraade. — Naar vi husker, at Hovedord kan dannes af Udsagnsords Stamme og Udsagnsord uden videre bruges som Hovedord, kunde man af „knytte" danne:

Forbindelseskommando, Forbindelsesgruppe } et *Knyt* { (Sammenhængen viser, hvor store Led der tænkes paa.
Forbindelsesofficer — en *Knytte*.

I „Nationaltidende" stod engang, at to af Marinens „Avroer" var fløjne til Holbæk. Om „Avro" var Flaadens eller Bladets Navn for „Flyvemaskine" eller Trykfejl for „Aeroer", maa staa hen, men Ordet gav Emne til Eftertanke.

„Flyvemaskine" *er* langt og tungt. Det er tilmed stædigt, naar man vil danne Tillægs- og Udsagnsord, og usmidigt i Sammensæt. At det ikke forlængst er afløst t. E. af det korte og klangfulde franske „avion"

er mærkeligt. Lidt fordansket vilde „avion" jo ingenlunde virke uheldigt i en jævn dansk Sætning som: „Enorme Avionger supplerer det moderne Infanteris energisk-offensive Infiltrationstaktik", — og sparede baade Tid og Blæk, da „Flyvemaskine" allerede nu siges og skrives talløse Gange Aaret rundt og skal siges og skrives endnu tiere, naar Flyvning bliver daglig Rejse- og Førselsmaade.

Hvis man vil have et kort dansk Ord, kunde man gøre som vore Urfædre, da de gav en af Vorherres smaa Flyvemaskiner Navnet „en Flue" af samme Rod som „flyve", — men for ikke at faa flere Fluer, end der er, vælge Formen *„en Fly"* (Flertal „Flyer").

Af Sammensætninger med „Fly" er: Krigsfly(er), Jagtfly(er) og *Kampfly*(er), *Vandfly* (Hydroaeroplan) og *Post-*, *Rejse-*, *Handelsfly*(er) ligetil. Underligt kunde man derimod med en vis Ret finde: „Rekognosceringsfly", men det er der Raad for.

En Fly *flyver* og føres (styres) af en *Flyver*. I Stedet for „at flyve henover" en Stilling (et Omraade), kunde man sige „at flye en Stilling (et Omraade". De, der mener, at „at flye" en Stilling opfattedes som „at fly" den, bedes overveje, om man i det daglige Liv tager fejl af „at si" noget (med en Si) og „si(g)e" noget. — Naar *„granske"*, oprindelig = se grant paa, kom i Brug for „rekognoscere", vandt man tillige Udsagnsordet at *flygranske* og Hovedordet *„Flygransk"*, saa at t. E. den tunge, men i *danske* Tjenesteskrivelser lydeløse Vending: „at rekognoscere Positionsartilleriets fortifikatorisk forstærkede og kamuflerede Placementer fra Aeroplan" kunde blive til: „at granskfly slørede Skytsstillinger", som man *nu* skal vogte sig for at bruge.

Som Tillægsord kunde dels bruges: et nydannet *„flysk"* (udtalt paa lignende Maade som „jysk"), dels „fløg", et gammelt dansk Ord, som endnu bruges i jysk

Landsmaal for: flyvefærdig, flyvedygtig. — Naar *Synsnævnet kendte en* (ny) *Fly*(vemaskine) *„fløg i alle Maader"*, var det paa godt Dansk: Besigtigelseskommissionen har inspiceret, kontrolleret og certificeret en Aeroplan. — Naar man til daglig sagde: *„Flyen er fløg"* betød det, at Fly(vemaskin)en var klar til at gaa op.

„Rekylgevær" er et underligt Ord; Halvdelen vrænget Fransk, Halvdelen vrænget Tysk, det hele et taaget Udtryk for, at der er noget at mærke ved eller i Vejen med et eller andets Tilbageløb. Ordet „Rekyl" lyder især underligt i Sammensæt som „Rekylkompagni", „Rekyldeling", „Rekylskytte", idet Styrker (Folk), der bærer disse Navne, strengt taget maa opfattes som Kompagnier, Delinger og Skytter, der løber deres Vej eller dog har Tilbøjeligheder i samme Retning som „General Baglæns".

Og dog er „Rekylgevær" vanskeligt at afløse, — man mindes, at det er vanskeligere at finde et slaaende Navn til en god Bog end at skrive den.

Hvis der fandtes et malajisk, japanesisk, fransk eller andet velklingende fremmed Ord, t. E. Kivitobu e. l., stillede Sagen sig anderledes. Men desværre findes „Kivitobu", „at kivitobue" ikke, og „Mitraljøse" er optaget.

Det danske Ord, der skulde afløse „Rekylgevær", maatte unægteligt ogsaa opfylde Krav, som ikke er lette at tilfredsstille: Man er kun nøjsom overfor Fremmedord og lægger derfor — maaske uden at vide det — villigt den skønneste og fyldigste Mening ind i et magert og meningsløst Fremmedord. Et dansk Ord skal for at finde Naade i danske Øren, give en klar og fyldig Beskrivelse af Genstanden og dens Virkemaade, være føjeligt og bøjeligt og sidst, ikke mindst, kort, og det maa nødig øses af Sprogets Urkilder, for saa lyder det underligt.

Hvad skal vi sige i Stedet for „Rekylgevær"?

„Kuglesprøjte" duer ikke. Rekylgeværer kan til Nød siges at sprøjte, men Kugler sprøjter de ikke, og Ordet er stivt og klodset.

At et Rekylgevær skyder hurtigt, leder Tanken hen paa „snar" = hurtig. Tanken glider videre og fæster sig maaske ved „Snarskyts", men „Snarskyts" er tungt, og Afledninger og Sammensætninger dermed hilder baade Tunge og Pen.

Desværre turde Mulighederne for at bruge et af Sprogets nuværende Ord til et nyt Navn for „Rekylgevær" dermed være udtømte.

Jeg vilde gerne lægge et godt Ord ind for et helt nyt Ord: *Snerre.* Det er i Slægt med „snar" og „snurre", giver én i Førstningen maaske svag eller uklar, men, naar man gentager det, mere og mere levende Forestilling om noget hurtigt og bidsk. Det er let at udtale og let at skrive og kan bruges baade som Hovedord og som Udsagnsord: En *Snerre* = et Rekyl- eller Maskingevær*); en *Snerreskytte* = en Rekylskytte; *Snerreild* = Rekylgeværild; *Snerrefod* = Rekylgeværunderlag; *Snerrelad* = Maskingeværaffutage; at *snerre* = at skyde med Rekylgevær.

„Snerrespærreskydning" blev jo unægtelig et sælsomt Ord, men kunde afkortes til *„Snerrespær"* (ligesom et „Brud" er „det at bryde" *og* „det, der brydes", er et „Spær" (med kort æ- „det at spærre" *og* „det, der fremkommer ved, at man „spærrer""). — *„At rede Snerrespær"* blev altsaa „at opstille Rekylgeværer til Spærreskydning", „at *snerrespærre*" „at spærre ved Hjælp af Rekylgeværer, opstillede til Spærreskydning". (Afsnittet snerrespærres, er snerrespærret osv.).

„Vanens Magt er vidunderlig", siger *Marryat.* Den har gjort aaben og skjult Skydning, Skjoldbryn, Fæste

*) Vil man skelne dem, kan »Maskingevær« hedde »Tungsnerre« eller »Ladsnerre«.

og Lurestilling, der straks vakte Undren og Uvilje, gæve og gængse saa hurtig, at ingen nu finder dem underlige eller tænker paa, hvilke Sproguhyrer de friede os for. Vanens Magt gør sandsynligvis ogsaa „Snerre" til et godt Navn, hvis man gentager det flittigt.

Ord gør tit hverken til eller fra, men — en kort Udtryksmaade *kan* stive Folk af og ægge deres Vilje, og *korte er de danske Ord.*

Ord, som Gud og Hvermand kender, vrænges heller ikke saa let som Fremmedord, værner altsaa imod Fejltagelser. Man lytte engang ved en Telefonstation og høre: „Obsavestationsstationen melder", „Rytteriet deklarerer" o. lign. — „A cheval" blev i en sønderjysk Telefonists Øre og Blyant til „Aschegewalt". I Jylland blev engang: „Broen er besat offensivt" til „Broen er besat og brændt ned" — hvilket ikke er helt det samme.

Om ikke før, faar man at vide, hvad korte Ord er værd, naar man skal telefonere. Allerede af den Grund er t. E. *„samle"* bedre end „koncentrere", *„grant"* bedre end „nøjagtigt", og synes det mig ikke urimeligt at afkorte „Ledebataillon", „Ledekompagni" osv. til *„Lede"* (en Lede, jfr. en Rive, en Ildrage — Sammenhængen viser, hvilken Ledeenhed der menes). Hvor utaalelige lange Ord er, ses bl. a. af, at man rundt om i Verden korter dem (Flak, Ika, Aka, A L G P osv.), men herved kommer man fra Dynen i Halmen, idet det bliver en Videnskab at kende de korte Udtryk, mange Skrifter bliver ulæselige, hvis man ikke har Nøgle ved Haanden, og et eneste galt Bogstav volder Hovedbrud og grove Fejl.

Hvorfor saa ikke tage de Fordele, danske Ord byder? - Ses Sagen fra den Side, dæmrer det maaske for En og anden, at mine underlige Ord ikke skyldes Attraa efter herostratsk Ry, og — linielange Ords eller Navnes Dage er talte (tænk t. E. paa: Mobil Ammuni-

tionsechelon, Evakuationslazaret, Evakuationsinstitution, Marodedepot, Sanitetsmaterieldepot, Rekonvalescentdepot).

Fordi Krig, og hvad dertil hører, i Virkeligheden er den ligefremmeste Sag af Verden, skyer jeg t. E. „Strategi" og „Taktik", hvis Indhold intet Menneske kan skelne fra hinanden, — det er jo to Sider af samme Sag. Hvor overflødige „Strategi" og „strategisk" er, ses af, at *Napoleon* slet ikke brugte „Strategi". De faa Steder, han fremhæver (Be-)grebet, siger han: „la grande tactique" — „strategie" og „strategique" findes næppe mer end een Gang hver i hans Korrespondance og Minder. — Det kunde heller aldrig falde mig ind at tale om „strategiske Problemer og Kombinationer" og „Defensiv-Offensiv" eller „Offensiv-Defensiv", skønt jeg har syslet med sligt paa snart sagt Alverdens Kort. - Feltreglement I A's første Ord: „Føringen maa være præget af Handlekraft og Initiativ" synes mig derfor heller ikke velvalgte, selvom Tanken er rigtig. Til syvende og sidst afhænger Handlekraften af, hvem man vælger til Førere, især til øverste Fører, og uden at bruge kunstige eller store Ord kan et Reglement lyse af en smittende Tro paa Aarvaagenheds og Handlekrafts Nødvendighed, som letter de højeste Føreres Virksomhed.

Af samme Grund synes det mig uheldigt at inddele og give Særnavne, som ikke faa Artillerister efter fransk Forbillede ynder.

Man gør vel i at inddele Artilleri i *Fodfolksbatterier* og *Modbatterier*. Fodfolksbatterier deles atter i *Raadebatterier* (naar „Raaderum" er Rum man raader over, er „Raadebatterier" Batterier, Fodfolksførerne raader over), *Støttebatterier*, som støtter med Ild, men som Fodfolksførerne ikke maa flytte paa egen Haand, og *Ledsagebatterier*, hvis Skyts udstykkes til Fodfolksafdelingerne som „Regimentsstykker", saa at

Batteriet kun er styrende Enhed. Man slipper derved for dybsindige Inddelinger i Divisionsartilleri, der er Divisionsartilleri, og Divisionsartilleri, der ikke er Divisionsartilleri osv., kort sagt for Inddeling i Lighed med: Knive med Blad og Skaft, Knive med Blad uden Skaft, Knive med Skaft uden Blad og Knive uden Blad og uden Skaft.

Naar man derimod inddeler Artilleriskydninger i Ødelægge-, Lamme-, Hindre-, Skræmme-, Støtte-, Skrabe-, Hemme-, Skjule-, Blinde-, Standse-, Holdenede-, Forebygge-, Neutralisationsskydninger osv., er man paa Afveje: Folk omtaages.

Hvad er t. E. Holdenedeild? - Snart kort Hurtigskydning for at dukke Fjendens Fodfolk, snart langsom Ild over kuede Maal, og i begge Fald ønsker man i Hjærtet at ødelægge Fjenden.

Hvad er Neutralisationsskydning? — Ødelæggelsesskydning, som man *bagefter* véd kun hindrede Fjenden i at skyde paa det og det.

Ogsaa „Hammerskydning", „Koncentrationsskydning" og „Skrabeild" synes mig overflødige. „Hammerskydning" er kun slaaende, dersom man véd, hvor Maalet staar. Naar Maalet ikke er stedfæstet, kan et Batteri, som skyder „Hammerskydning", lignes ved en Smed, der sendes ind i en bælgmørk Smedie og hamrer løs med Fare for at ramme sine egne Knæ i Stedet for Ambolten. „Koncentrationsskydning" kløjs man i, og Navnet rummer desværre for nogle al Artilleris Visdom, saa at de vil samle Ilden i Tide og Utide og glemmer, at det at sysselsætte *alle* fjendtlige Batterier i mange Tilfælde er en vís Grundsætning eller en Nødvendighed, — at det allervigtigste i Fredstid er at lære Folk at *se* Skuddene (observere), og — at det ogsaa i Krig er galt at ødsle med Skud.

Nogle mener, at „Skrabeild" er noget helt andet end „fejende Springild". — Jeg siger: Nej! Jeg har

staaet Fadder — smigrer mig endog med at være Fader — til „Springild". Da det indførtes, tænkte ingen paa at indsnevre dets Tyd; *det* udelukkede ikke, at Kommandoen „Springild" (uden Tilføjelse) var Ild i Spring paa 100 op og ned i Rækkefølge (indefra udad eller omvendt). Indsnevrer man Ordets Tyd hertil, maa man have flere Navne: for Skydning med 50 m Spring i Rækkefølge indefra udad eller omvendt t. E. „lagvise Spring" og for Skydning med andre Spring end 100 og 50 i Rækkefølge eller med Spring i vilkaarlig Følge t. E. „Skrabeild".

Gavner sligt Haarkløv? Efter min Mening svarer det til, at man kun vilde kalde brune Heste „Heste", mens sorte, blakkede, røde osv. skulde hedde „Svarte", „Blakker", „Fukse" osv. Naar jeg saa kaldte en sort Hest „en Hest", kunde vedkommende Systematiker sige: „Det er ikke en Hest, det er en Svart" med samme Ret, som man nu kan rive mig i Næsen, at Skrabeild ikke er Springild. Og Skrabeild, hvilket Billede! Hvem eller hvad skrabes? *„Mejende Springild"* giver Billede (*„mejende"* er langt mer malende end fejende, som desværre i sin Tid vedtoges).

Det er dog ingenlunde gjort med at afløse eller ændre enkelte Ord. Vil man dække Tanken, maa man i mange Tilfælde omskrive for at sige sin Mening paa godt Dansk. Desværre løber man ikke dertil, men Øvelse gør Mesteren, og det lønner sig, for *danske Ord og Vendinger er klare Tanker, og Dansk er kort.*

At Reglementer skal tale kort og klart, indrømmer alle, — det gør dem nemmere baade at lære og at huske, — men hvad skal man sige til Vendinger som:

„Spændrytterne paaser, at Køretøjets Heldning ikke bliver saa stor, at der *kan* finde Væltning Sted" (her er tillige et Tankeslip, thi det er ikke *Muligheden*, men Væltningen, de skal hindre)? —

„under Passagen af Hindringer har Rytterne deres Opmærksomhed henvendt baade bagud og fremad..."? og den Slags findes der mange af i vore Reglementer og Lærebøger.

Kejtet Sprog gør det ligefrem vanskeligt at gaa irette med Befalingsmænd, som taler skruet: „Herregud, det er jo Reglementernes Ord. Reglementet skal dog vel ikke lægge Snarer og Fælder for En".

Hvis Folk frygter for, at Reglementer o. l. blev ulæselige, naar man gik dem grundigt efter og vred dem som vaade Svampe, kan de sammenligne den gamle ligkistesorte *Soldaterbog* med den første røde Udgave, som paa 8 Sider sagde alt, hvad den sorte sagde paa 16, og — det gik i Folkene som Sødmælk. *Lærebog for menige* vandt ligeledes i sin Tid ved at støbes i ny Form, og Ingen tør vel t. E. nægte, at Indledningen siger meget i faa Ord. Baade Soldaterbogen og Lærebogen trænger dog paany til en nænsom Haand. Gid man, naar de kom for, vilde kalde Soldaterbogen: *Hærmandsbog* og i Lærebogen sætte *„Helseraad"* i Stedet for „Sundhedsregler": „Sundhedsregler" er Plattysk-Latin, „Helseraad" urnordisk og langt venligere end Skolemesterordet „Sundhedsregler".

Om noget Reglement skulde tale kort og klart, var det vel *„Tjenestereglement for den mobiliserede Hær"*, der træder i Kraft i Nødens Stund og af gode Grunde omgives med en vis Hemmelighedsfuldhed i Fredstid; men hvor er det ikke langtrukkent, og hvor tit synes det ikke at tale til vrangvillige Undermaalere! — Hvis man udelod alt, som gælder i Fredstid, og som Folk kan sige sig selv, eller som gør dem smaalige, blev det kortere. Hvis man bandlyste Kancellistil fra dets Blade, blev det klarere, og fremfor alt: Hvis det talte som Ven til Ven i Tillid til, at alle bruger deres Omtanke og gør deres Bedste, blev det en Spore til Selvraade

uden Egenraadighed og en fast Grundvold for Chefernes Ret og Pligt til at handle i Tjenestens Tarv.

„Nogle Ord om Blæktjeneste" (1903) udtalte et Ønske om en Haandbog i Administration, som opfyldtes, da vi fik Samlingen: *Love og Bestemmelser for Hæren.* Nu føjer jeg dertil et Ønske om, at man vilde søge at sammentrænge Indholdet: Uden at ændre nogetsomhelst sagligt kan man gøre Hefterne tyndere og nemmere at lære og slaa op i.

Ovenstaaende har vel skurret i manges Øren. Gid det maa gaa dem, som det er gaaet mig med *Grundtvig.* Som Dreng fandt jeg ham smagløs, og endnu trækker jeg paa Smilebaandet, naar han lader *Saxe Runemester* skrive „Smæk for Skillingen", „Kong Ingels Søster var kuns en lille Tudekande" og „Starkad gav Guldsmeden et saadant Bagsmæk paa Agterkastellet, at han skvat ned". Siden skønnede jeg, hvor stor han var som Maalmand, og hvilken Varme et eneste sælsomt Ord giver mange af hans Vers. Tænk paa Ydmygheden i: „Og klar Du *Jordklimpen* i Solglansen mild" eller paa den dybe Higen i: „Fra *Dødningehjem* til de levendes Land" og „O laan os den *Fjederham,* Aanden Dig gav, saa tit vi kan flyve til Landet bag Hav".

Min Kamp for danske Ord og dansk Maal er mer end en Leg med Ord: Forsvarssagen er strandet i vort Slægtled. Vil vi have den af Grunden, maa vi ty til alle Midler, saa at der ikke kan siges til os, som Nøsterne og de brækkede Straa sagde til Per Gynt:

> Vi er Tanker, Du skulde tænkt os.
> Vi er Værker, Du skulde øvet os.

En Kongevej til at faa Folket i Tale er klangfuldt og farverigt Dansk. Da de danske Soldater i 1920 rykkede ind i Sønderjylland, modtoges de med aabne Arme, fordi Sønderjyderne, som en af deres Førere sagde,

i *Hæren* saa et Udtryk for *Danskernes Vilje til Livet.* Hvor tit maa Sønderjyderne ikke undre sig, naar de hører Befalingsmænd tale: „Er *det* Dansk?". — Jeg har en urokkelig Tro paa, at Hæren ved at tale og skrive *godt Dansk* gavner Forsvarssagen og hjælper til at grundlægge en Tid:

Da alt, hvad som blegned, opblomstrer paany,
Da alt, hvad der segned, opfarer i Sky.